

Vlucht rond West-Friesland

natuurdagboek 2 april 2014

Akkerbouwer Jaap van der Beek uit Middenmeer toont me hoe ik zijn vliegtuigje inschuif. Mijn benen om een stuurknuppel. Als Jaap stuurt, beweegt-ie mee. We hobbelen over het weiland. Een paartje bergeenden waggelt opzij. Na een aanloopje en dat gevoel in mijn buik van toen ik als kind op de schommel zat, zijn we boven. Achter ons glinstert het IJsselmeer, voor ons de Noordzee. De grens van de groot en strak bekevelde Wieringermeer en het oude, knoestige land slingert onder ons. Het is de 800 jaar oude Omringdijk die heel West-Friesland omringt. Het is de oudste zeedijk van Nederland en we volgen hem helemaal: 126 kilometer. Dorpjes, kerken, stolpboerderijen schuiven onder ons door. Er is veel water. Sloten, kanalen, plassen. Tussen de groene veenweiden liggen geelbruine natuurgebiedjes. Altijd rond water. Natuurontwikkeling gebeurt meestal in

zompige gebieden, waar landbouw lastig is. Van boven is te zien dat de natuurontwikkelaars zich hebben uitgeleefd in symmetrisch spiralande waterpartijen. Er dobberen knobbelzwanen. Klein lijken ze. Er vliegen twee grote zilverreigers onder ons door en een zwarte kraai passeert op ons niveau. Alkmaar en Hoorn strekken zich onder ons uit. Heel verweg priegelt de skyline van Rotterdam uit de horizon. We blijven onder de wolken. Maar niet onder die donkere bui die tot op de grond reikt. We vliegen eropaf en duiken erin. Druppels zweven als elfjes langs de doorschijnende kap. Even stuijtert het machientje en reik ik naar de stuurknuppel. Ik laat het sturen toch maar over aan Jaap. Die zwenkt de bui uit. Waanzinnige wolkenluchten om ons heen. "Hollandser krijg je het niet", zegt Jaap door de hoofdtelefoon. Daar, een regenboog, ronder dan ik ooit zag.

KOOS DIJKSTERHUIS

Bui boven het IJsselmeer. FOTO KOOS DIJKSTERHUIS

Soortenrijkdom dertig procent hoger in biolandbouwgebied

Biologische landbouw verhoogt de soortenrijkdom met zo'n dertig procent. Tot die conclusie komen onderzoekers van de universiteit van Oxford. Zij analyseerden 94 studies uit de afgelopen dertig jaar, waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen de biodiversiteit in gebieden waar traditionele landbouwmethoden worden toegepast en de soortenrijkdom in gebieden waar biologisch wordt geoerd.

Vooraf planten en bestuivers, zoals de honingbij en de hommelt, zijn gebaat bij biologische landbouw, blijkt uit hun onderzoek. Maar ook vogels en microben profiteren van de afwezigheid van pesticiden, herbiciden en kunstmest in de biolandbouw.

De soortenrijkdom verschilt per gewastype. Vooral op velden waar graangewassen biologisch worden verbouwd, is de biodiversiteit hoog. Minder grote effecten van groen boeren worden aangetroffen bij de verbouwing van groenten en in boomgaarden.

Ook de hoeveelheid landbouw in het omringende landschap blijkt van invloed te zijn op de positieve effecten van biolandbouw. Hoe meer ak-

kers er in het landschap aanwezig zijn, hoe groter het effect van biologische landbouwmethoden is op de verscheidenheid aan soorten.

De studies die de onderzoekers voor hun analyse hebben gebruikt, zijn voornamelijk afkomstig uit Noord- en West-Europa en Noord-Amerika. Dat kon niet anders, aangezien de biologische landbouw in tropische, subtropische en Mediterrane gebieden nog onvoldoende is onderzocht.

De Oxford-studie toont volgens de onderzoekers zelf aan dat biologische landbouw vergeleken met traditionele landbouw een groot positief effect heeft op de biodiversiteit.

REDACTIE GROEN

Een nieuw boek over wildernis in Nederland mist focus, en nieuwe inzichten. Te veel hoofdstukken blijven steken in definitiekwesties.

TEKST **Hans Marijnissen**

Gemiste kansen over wildernis en

Welke vraag wil de redactie van het nieuwe boek 'Woorden over de Wildernis' eigenlijk beantwoorden? Ze verzocht 22 spelers uit de natuurwereld nieuwe en oude teksten beschikbaar te stellen over de wildernis in Nederland, maar nieuwe inzichten leveren die niet.

Misschien ligt dat aan het gebrek aan focus in het boek. Aanleiding voor de verzameling verhalen is de verschijning van de bioscoopfilm 'De Nieuwe Wildernis' over de Oostvaardersplassen, en de opgelaaide discussie over een populaire visie in het natuurbeheer, namelijk 'de natuur zijn gang laten gaan'. De redactie lijkt wat geïrriteerd door wat zij omschrijft als de vermark(e)ting van 'oernatuur' en de opmars van de 'wildernisgelovigen', maar wat precies haar onvrede is wordt niet helemaal duidelijk.

Sommige schrijvers grijpen de gelegenheid aan nog eens te onderstrepen dat échte wildernis in Nederland niet bestaat, en dat zij een stukje Nederlandse natuur kennen dat veel meer op wildernis lijkt dan de Oostvaardersplassen. Zandplaat De Razende Bol bijvoorbeeld voor de kust van Den Helder of het Savelbos in Limburg.

Gelukkig mag onderzoeker Jori Wolf helderheid scheppen door de drielidige definitie te herhalen die zij eerder in haar veldboekje 'Nieuwe Wildernis' hanteerde. De 'fysieke wildernis' in Nederland komt niet meer voor (discussie gesloten), maar 'wildheid' wel degelijk, waarmee ze doelt op de ruimte die natuurlijke (dynamische) processen in Nederland kunnen krijgen. Daarnaast is er sprake van 'wilderniservaringen' die overal kunnen plaatsvinden: in de hoofden van mensen die opgewonden raken van een wandeltocht door het duister, of de mierenkolonie in hun eigen tuin.

Het boek had vervolgens kunnen ingaan op die door Wolf benoemde 'wildheid': de mogelijkheden die het terugbrengen van dynamische processen in de natuur Nederland kunnen bieden. Dat gebeurt niet. Te veel hoofdstukken blijven steken in – soms wat vileine – betogen over definitiekwesties, en herhalingen van de kritiek op het concept van de Oostvaardersplassen waarin grote grazers in de ogen van sommigen het landschap kaalvreten, en niets toevoegen. Die betogen zeggen feitelijk meer over de controverses tussen de grote en kleine deskundigen in de groene wereld, dan over de natuur zelf.

De vraag of in de natuur altijd een zo groot mogelijke soortenrijkdom (biodiversiteit) moet worden nagestreefd of dat deze ook plaats kan bieden aan enkele soorten maar dan in hele grote aantallen, is ook als het gaat om die Oostvaardersplassen een interessante, die het debat zou kunnen verdiepen. Bioloog Frank Saris stelt in zijn betoog dat de Biesbosch weliswaar rijker aan soorten is geworden, maar door de samenstelling van vooral algemeen voorkomende flora en fauna juist minder interessant. Andere auteurs gaan daar in hun bijdragen niet op door, waardoor het boek een verzameling van verhalen blijft.

Betogen zeggen meer over controverses tussen deskundigen, dan over de natuur zelf